

PROJEKTI Zagreb dobiva jedinstven kulturno-turistički itinerar sa zbirkama i kućama slavnih hrvatskih umjetnika

Antikno pokućstvo u stanu Viktora Kovačića

Soba za rad i razgovor slavnog arhitekta

Memorijalna zbirka Miroslava i Bele Krleža na Gvozdu

Unutrašnjost kuće u kojoj su živjeli poznati pisac i glumica

Kuća slikara Jose Kljakovića na Rokovu perivoju

Nova umjetnička meka: blago iz obiteljskih riznica

Perivoj na Gvozdu

Šetnja će početi od Zbirke Cate Dujsin-Ribar i dr. Ivana Ribara u Demetrovoj ulici, koja se otvara u svibnju, a završit će razgledavanjem zbirke dr. Josipa Kovačića u Radićevoj

Detalji iz kuće na Gvozdu

Sandra-Viktorija ANTIĆ

U kakvom su stanju memorijalne i ambijentalne zbirke, stanovi i kuće koje su veliki hrvatske i zagrebačke kulture, donatori i kolekcionari darovali Zagrebu, ali pod uvjetom da se obnove, zašтите i otvore za javnost? Na žalost, neke od gotovo 30 privatnih zbirki koje je Grad dodijelio na upravljanje muzejima, u prilično su lošem stanju, kuće su stare i trošne, neke se restauriraju prebrzo ili presporo, dok su pojedine ambiciozno zamišljene, ali ideje nikad do kraja nisu provedene u djelo.

Memorijalni centar Miroslava i Bele Krleža na Gvozdu 23 bio je vrlo ambiciozno zamišljen. Planirano je da se cijeli kompleks, kuća veličine 1200 četvornih metara i okolni vrt (5000 četvornih metara), uredi kao kulturno-umjetnički i znanstveno-istraživački centar. Ideja je bila da se u prizemlju uredi polivalentna dvorana za kazališne predstave, koncerte, izložbe i predavanja, a da se u visokom prizemlju, koje je u privatnome vlasništvu, smjesti prvi muzej hrvatske književnosti.

Projekt i program uređenja Krležina doma napravio je još 1988. godine Odbor za uređenje Krležina Gvozda, koji su imenovali Skupština Grada Zagreba i Sabor. Međutim, umjesto otvorenja Krležinog Gvozda koje je trebalo uslijediti 1991., tadašnja je Skupština Grada Zagreba raspustila Odbor. Deset godina ništa nije poduzimano, krov je povremeno prokišnjavao, a park nije održavan.

Danas je za javnost, i to samo jedan dan u tjednu (utorkom od 11 do 17 sati, dok se za grupe posjete potrebno prethodno najaviti), otvorena zbirka Miroslava Krleža i njegove supruge Bele na prvome katu koju čini 1075 predmeta, među kojima su slike, skulpture, fotografije, predmeti umjetničkog obrta, tekstil, stilski namještaj i ostali dijelovi pokućstva i inventara, a ostavštini pripada i oko 4300 knjiga i časopisa. Zbirkom upravlja Muzej Grada Zagreba.

Dakako, provođenje takve ideje zahtijeva mnogo novca, a do nje nije lako doći. I sam Krleža bio je svjestan tog problema rekavši jednom kako bi održavanje tog stana bila prilično

Obnovljeni stan u kojem je Cata Dujsin-Ribar prvo živjela s glumcem Dubravkom Dujsinom, a onda nakon njegove smrti s političarom dr. Ivanom Ribarom

na investicija i teško da bi netko kod nas tako nešto obavio. A razmjerno prostoru kojim raspolaže, memorijalni prostor i živi. Vesna Vrabec, kustosica zbirke, kaže da u stanu može maksimalno najednom biti 20 ljudi, zbog čega svaka veća akcija nije primjerena. Vrlo rijetko se na Krležinu Gvozdu priredjuju književne promocije, a za obilježnice Krležina rođenja i smrti posjetitelji imaju slobodan ulaz. Taj jedan dan u tjednu kad je Centar otvoren, prilično je popunjen posjetiteljima, zna doći između 60 i 90 ljudi, među kojima dosta stranaca. Za javnost je otvorena još

jedna memorijalna zbirka kojom upravlja Muzej Grada Zagreba - stan arhitekta Viktora Kovačića u Masarykovoj 21. I on je za posjetitelje otvoren samo jedan dan u tjednu (četvrtkom od 10 do 17, uz prethodnu najavu). Slavni zagrebački arhitekt i otac hrvatske moderne arhitekture taj je stan projektirao početkom 20. stoljeća. Kako je bio i kolekcionar, interijer je opremio vrijednim komadima antiknog pokućstva koje je nabavljao na međunarodnim aukcijama i kod antikvara, primjerice, renesansnim stolicama iz 17. stoljeća, bidernajerskim ormarom, neobaroknim

Sljedeće godine trebala bi zaživjeti kulturno-povijesna ruta s 12 atraktivnih umjetničkih kolekcija

naslonjačima, kopijama originala iz Franjevačkog samostana u Klanjcu, te skupocjenim orijentalnim tepisima i dekorativnim tkaninama. Arhitektova supruga Terezija Kovačić je stan s pripadajućim inventarom (469 predmeta - pokućstvo, slike, osobni predmeti, skulpture) 1953. darovala

Gradu Zagrebu, ali je zbirka tek od 1994. otvorena za javnost. Prema riječima Vesne Vrabec, zbirka je u cijelosti restaurirana, a ove godine počinje generalna obnova stana.

U svibnju se otvara još jedna memorijalna zbirka - Cate Dujsin-Ribar i dr. Ivana Ribara u Demetrovoj ulici na Gornjem gradu. Kuća je bila prilično derutna, a trenutno se obnavlja, kaže Vesna Vrabec iz Muzeja Grada Zagreba koji upravlja i tom zbirkom. Građevinski radovi na adaptaciji stana, poput bojanja zidova i stola-

rije, počeli su 1994., nakon smrti poznate hrvatske slikarice i pjesnikinje koja je u tom stanu živjela najprije s prvim suprugom, glumcem Dubravkom Dujsinom, a potom, nakon njegove smrti, s političarom dr. Ivanom Ribarom. Zatim je obnovljen namještaj, konzervirane i obnovljene najugroženije knjige, slike, kipovi...

Uz peterosobni stan, zbirka obuhvaća 186 predmeta, među kojima i stilsko pokućstvo, umjetničke predmete od 15. do 20. stoljeća, kipove, slike i crteže te biblioteku. Prema najavama iz Muzeja, osim razgledavanja stana i zbirke, postoji moguć-

nost i za manje komorne sadržaje.

Obnavlja se i Vila Frangeš na Rokovu perivoju koju stručnjaci smatraju remek-djelom slavnog arhitekta Viktora Kovačića. Tu je vrijednu ambijentalnu zbirku Ivana Frangeš, snaha velikog hrvatskog kipara i profesora Roberta Frangeša-Mihanovića, darovala Gradu 1991. godine. Lani je obnovljeno krovništvo te promijenjen sustav kanalizacije, no, kako kažu u Muzeju Grada Zagreba, ne zna se kad će biti otvorena za javnost jer je potrebna temeljita građevinska obnova.

A nekoć je ta šarmantna troetažna vila, od 1911. kad je sagrađena do smrti Frangešove udovice 1935., bila pravi mali centar društvenih događanja. Frangeš-Mihanović sa suprugom Eugenijom - Ženkom, također kiparicom i prevoditeljicom, primao je ovdje poznate domaće i svjetske umjetnike. Zbirka, koja je uz kolekciju Anke Gvozdanović, vjerojatno najvrednija donacija Zagrebu, rarijetna je i po tome što je Kovačić, koji je bio Frangešov prijatelj, na zidove dnevnog boravka postavio drvenu oplatu iz stare zagrebačke katedrale koju je Herman Bollé skinuo pri obnovi, a za vratnice ormara iskoristio je dijelove crkvenog namještaja iz Franjevačkog samostana u Klanjcu.

Zanimljiva priča vezana je i uz Frangešovu skulpturu »Elegija« - kipar je Gradu, umjesto novca za gradsko zemljište na Rokovu perivoju, darovao taj kip pod uvjetom da se postavi na javno mjesto. Njegova je želja ispunjena 1994. kad je fontana s kipom postavljena u parku ispred kuće.

Štote kojima raspolaže Grad Zagreb nisu ni približno dovoljne za cjelovitu sanaciju i restituciju svih donacija koje su u njegovu vlasništvu. Stoga u čitavoj priči važnu ulogu imaju sponzori, no premda ima i primjera uspješne suradnje, veza između kulture i gospodarstva nije dovoljno čvrsta.

Tako je svojedobno za obnovu Palače Gvozdanović u Visokoj ulici na Gornjem gradu spominjan kredit najuspješnijih domaćih i inozemnih tvrtki koji, na žalost, nikad nije realiziran jer se u međuvremenu promijenila uprava Zagrebačke banke koja je trebala biti glavni nositelj projekta. Realizirana je pak donacija T-HT-a za 2005. godi-

nu, a kasnije je krenuo i projekt obnove pročelja Palače investicijom Grada Zagreba. Palača u kojoj su živjeli vlasnici, sudac i posjednik Dragutin i njegova supruga Anka Gvozdanović, koja je kuću s cjelokupnim inventarom donirala Zagrebu još 1966., jedinstvena je u svjetskim razmjerima jer je sačuvana njezin originalni izgled s početka 19. stoljeća kad je sagrađena. Palača je godinama zatvorena za javnost zbog građevinskih i restauratorskih radova, a kada će ta ambijentalna zbirka ponovo biti otvorena, ovisi, objašnjava voditeljica Zbirke Silvija Brkić, o tempu dotoka novca za radove te o rokovima izvedbe.

Kad bude završena restauracija i obnova spomenutih zbirki, Zagreb će dobiti u europskim razmjerima jedinstveni kulturno-turistički itinerar koji će objediniti 12 umjetničkih kolekcija, a prema riječima Veljka Mihalića, savjetnika za zbirke u Gradskom uredu za kulturu, obrazovanje i sport, te autora projekta, ruta bi trebala zaživjeti sljedeće godine. Do tada bi trebale biti obnovljene Palača Gvozdanović, Vila Frangeš te Zbirka hrvatskih slikarica rođenih u 19. stoljeću dr. Josipa Kovačića, čiji bi stalni postav bio uređen u Radićevoj 24.

Šetnja kroz povijest i hrvatsku baštinu započela bi sa zbirkom Cate Dujsin-Ribar i dr. Ivana Ribara i nastavila se sa Zbirkom Gvozdanović i Krležinim Gvozdom, Memorijalnom zbirkom za gradsko zemljište na Rokovu perivoju, darovao taj kip pod uvjetom da se postavi na javno mjesto. Njegova je želja ispunjena 1994. kad je fontana s kipom postavljena u parku ispred kuće. Štote kojima raspolaže Grad Zagreb nisu ni približno dovoljne za cjelovitu sanaciju i restituciju svih donacija koje su u njegovu vlasništvu. Stoga u čitavoj priči važnu ulogu imaju sponzori, no premda ima i primjera uspješne suradnje, veza između kulture i gospodarstva nije dovoljno čvrsta. Tako je svojedobno za obnovu Palače Gvozdanović u Visokoj ulici na Gornjem gradu spominjan kredit najuspješnijih domaćih i inozemnih tvrtki koji, na žalost, nikad nije realiziran jer se u međuvremenu promijenila uprava Zagrebačke banke koja je trebala biti glavni nositelj projekta. Realizirana je pak donacija T-HT-a za 2005. godi-